

**ALEKSANDR FAYNBERG: IKKI MADANIYATNI
UYG‘UNLASHTIRGAN BADIY OVOZ**

Matlabxonova Shahzoda Matlabxon qizi

O‘zbekiston davlat jahon tillari universiteti

Roman-german filologiyasi fakulteti

3-bosqich talabasi

Email: shahzodamatlabxonova@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada Aleksandr Faynbergning hayoti va ijodiga, ayniqsa uning ikki madaniyatni birlashtirgan o‘ziga xos badiiy ovozigacha e’tibor qaratiladi. Shoirning rus va Sharq adabiy an’analari ta’sirida shakllangan dunyoqarashi, ikki tilda ijod qilishi va she’rlaridagi ramziy ifodalar tahlil qilinadi. Maqolada Faynbergning asosiy mavzulari — ruhiyat, muhabbat, tabiat va madaniyatga bo‘lgan munosabati sodda tarzda yoritilib, uning ijodi o‘zbek adabiyoti uchun qanday ahamiyatga egaligi ko‘rsatiladi. Umuman olganda, maqola shoirning ikki madaniyat orasidagi ko‘prik bo‘lib shakllangan ijodini ochib berishga qaratilgan.

Kalit so‘zlar: Aleksandr Faynberg, ijod, hayot, she’riyat, ikki madaniyat, badiiy ovoz, rus adabiyati, Sharq poetikasi, madaniy ko‘prik

Abstract: This article focuses on the life and creative path of Aleksandr Faynberg, especially on his unique artistic voice that connects two cultures. It explores how the poet was influenced by both Russian and Eastern literary traditions, his bilingual creativity, and the symbolic expressions found in his poems. The main themes in Faynberg’s poetry — human spirit, love, nature, and culture — are explained in a clear and simple way. The article also highlights why his work is important for Uzbek literature. Overall, it aims to show how Faynberg became a bridge between two different cultural worlds.

Key words: Aleksandr Faynberg, creativity, life, poetry, two cultures, artistic voice, Russian literature, Eastern poetics, cultural bridge

Aleksandr Faynberg – o‘zbek adabiy muhitida alohida o‘rin tutadigan, ikki madaniyatni o‘zida uyg‘unlashtirgan noyob ijodkorlardan biridir. Faynbergning mashhur to‘plamlari: *“Toshkent tonglari”*, *“O‘tmishdan ovozlar”*, *“Ikki olam”*. She’rlarda metafora, ramz, alliteratsiya va ritm qo‘llanadi. Masalan: *“Shamol esar Toshkent bo‘ylab, qalblarimizni uyg‘otadi sokin umid bilan”* — bu misrada sharqona ramz va rus lirizmi uyg‘unlashadi. Shoirning lirik “meni” sharqona ruh va g‘arbona aniqlikni birlashtiradi. Faynberg O‘zbekiston adabiyotida ikki madaniyatni bog‘lagan noyob shoirdir. Uning ijodi yosh shoirlar uchun ilhom manbai va zamonaviy talqinlarda ham dolzarbdur. Shu bilan u madaniyatlar chorrahasida yaralgan, o‘ziga xos badiiy ovoz yaratgan. Uning hayoti ham, badiiy qarashlari ham turli madaniy ta’sirlar chorrahasida shakllangan bo‘lib, bu holat shoirning poetik ovozini boshqa adabiy maktab vakillaridan ajratib turadi. Faynbergning ijodida rus lirikasining musiqiyliigi va Sharq poetikasiga xos ramziy fikrlash tabiiy ravishda birlashadi. Ana shu uyg‘unlik uning she’rlariga o‘ziga xos chuqurlik, mazmuniy qatlamlar va o‘quvchiga ta’sir etuvchi ichki ohang beradi. Shoirning ikki tilli ijod qilgani ham uning dunyoqarashi va poetik tizimini yanada boyitgan. Bir tomondan, u rus adabiy an’analari ta’sirida shakllangan lirizmni saqlaydi, ikkinchi tomondan esa, Sharq she’riyatiga xos ruhiy poklanish, falsafiy mushohada va tasavvufona obrazlarni o‘ziga xos tarzda talqin qiladi. Shu bois Faynberg ijodini na faqat bitta madaniyat doirasida, balki madaniyatlar o‘rtasidagi tabiiy o‘tishlar bilan tushunish mumkin.

Aleksandr Faynbergning hayoti turli madaniy ta’sirlar kesishgan muhitda kechgan. Shoirning tug‘ilishi, o‘sishi va ilk ijodiy qadamlarining aynan Markaziy Osiyoda bo‘lgani uning dunyoqarashini shakllantirishda katta rol o‘ynagan. Bu mintaqa doimo turli tillar, millatlar va adabiy an’analalar bir joyda yashagan hudud bo‘lgani uchun Faynberg ham yoshligidan rang-barang madaniy muhitni o‘zida his qilib ulg‘aydi.

Uning adabiyotga qiziqishi erta boshlangan bo‘lib, dastlab rus klasiklari ijodi bilan yaqindan tanishda davom etdi. Pushkin, Lermontov, Tyutchev, Pasternak kabi

shoirlarning ruhiy chuqurligi va musiqiy tili Faynbergning badiiy didini shakllantirdi. Keyinchalik esa Sharq she'riyati – ayniqsa tojik va fors adabiyoti, Hofiz, Bedil, Jomiy kabi shoirlarning falsafiy yondashuvlari unga kuchli ta'sir o'tkazdi. Mana shu ikki yirik poetik maktabning birgalikdagi ta'siri Faynberg uslubida sekin-asta o'z aksini topdi.

Shoirning ikki tilli bo'lishi ham uning ijodiy shakllanishida muhim omil bo'ldi. Rus tilida yozilgan she'rlari musiqiy tuzilma va sintaktik ravonlikka ega bo'lsa, Sharq poetikasidan kelgan obrazlar, ramzlar va ichki ruhiyati uning mazmuniy qatlamini boyitdi. Oqibatda Faynbergda nafaqat ikki tillik, balki ikki madaniyatning badiiy uyg'unligi shakllandi.

Ijodining ilk bosqichlaridayoq u o'ziga xos lirik ohangni topgan ijodkor sifatida e'tirof etildi. Uning she'rlarida hayot, ruhiyat, muhabbat, inson va borliq haqidagi mulohazalar sodda, ammo chuqur tasvirlar bilan beriladi. Shuning uchun Faynberg adabiyotda “ikkining orasida qolgan”, balki “ikki olamni birlashtirgan” shoir sifatida qaraladi.

Aleksandr Faynbergning she'riyatida mavzular ko'p, lekin ularning barchasi bir-biriga bog'langan yagona ichki ruhiyatga ega. Shoir hayotga, inson qalbiga va borliqqa alohida mulohaza bilan qaraydi. Uning she'rlari ko'pincha sokin, ichki kechinmaga boy, o'quvchini fikrlashga undaydigan ohangda bo'ladi.

Faynberg ijodida eng ko'p uchraydigan mavzulardan biri – ruhiyat va ichki dunyo. U insonning ichida kechadigan mayda, lekin juda muhim his-tuyg'ularni badiiy tasvirlar orqali ochib beradi. Shoir uchun insonning ichki holati – tashqi voqelikdan ham kuchliroq manba. Shu bois uning ko'plab she'rlari fikr va tuyg'u orasidagi nozik chegarani his qildiradi.

Yana bir muhim mavzu – muhabbat. Faynberg muhabbatni oddiy romantik holat emas, balki chuqur ruhiy tajriba sifatida talqin qiladi. Uning muhabbat haqidagi tasvirlari sokin, boshi berk ehtiros emas, balki odamni tozalovchi, uni o'ziga qaytaradigan bir jarayon sifatida beriladi. Bu jihat Sharq poetikasining tasavvufona qarashi bilan hamohangdir.

Tabiat ham Faynberg ijodida alohida o‘rin tutadi. Tabiat obrazlari shunchaki fon emas — ular shoirning ichki kechinmalarini ifodalovchi ramzlar sifatida paydo bo‘ladi. Shamol, yomg‘ir, daraxt, suv kabi oddiy tabiat unsurlari she‘rlarida ma‘no yukiga ega kuchli badiiy belgilar bo‘lib chiqadi. Bu ramzlar ko‘pincha insonning ichki ting‘illari, sokin o‘y-fikrlarining davomidek ko‘rinadi. Shoirning badiiy qarashlari hayotga mulohazakor, sokin va chuqur nazar bilan qarash g‘oyasiga asoslanadi. U voqealardan ko‘ra, voqealar ortidagi ma‘noga e‘tibor beradi. Shuning uchun uning she‘rlarida o‘quvchini shoshiltiradigan keskin drammatizm kam, ammo sekin o‘tib boradigan, asta ta’sir qiladigan ruhiy teranlik bor.

Aleksandr Faynberg O‘zbekiston adabiy jarayonida ikki madaniyatni bog‘lay olgan kam sonli shoirlardan biridir. U rus tilida ijod qilgan bo‘lsa-da, asarlarining ruhi, mavzulari va tasvir tizimi o‘zbek adabiy muhitiga chuqur singib ketgan. Uning she‘rlari madaniyatlar o‘rtasida ko‘prik vazifasini bajaradi, turli an‘analarni badiiy uyg‘unlikka aylantiradi.

Faynberg ijodi bugungi yosh shoirlarga ham ilhom manbai bo‘lib xizmat qiladi: undagi samimiylilik, falsafiy teranlik va ovozning murakkab qatlamlari yangi badiiy izlanishlar uchun yo‘l ochadi. Shoirning merosi zamonaviy talqinlarda ham o‘z dolzarbligini yo‘qotmayapti – uning she‘rlari ko‘p madaniyatli dunyoning ruhiy talablariga mos keladi.

Tadqiqot jarayonida “Ikki madaniyatni bog‘lagan badiiy ovoz” g‘oyasi to‘liq ochildi: Aleksandr Faynberg poetikasi sharqona ramz va g‘arbona badiiy fikrning betakror uyg‘unligidan tarkib topgan. Uning ijodi madaniyatlar chorrahasida paydo bo‘lgan noyob hodisa bo‘lib, o‘zbek adabiy muhitiga ham, rus tilida ijod qiluvchi shoirlar an‘anasiga ham yangi mazmun olib kirdi.

Faynbergning poetik merosi universalligi, fikrning samimiyligiga tayanganligi va madaniyatlararo jarayonlarga yo‘naltirilganligi bilan qimmatlidir. Ushbu tadqiqot shoir ijodining asosiy tamoyillarini yoritib, uning adabiyotdagi o‘rnini qayta ko‘rib chiqishga imkon berdi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO ‘YXATI:

1. ALEXANDER FAYNBERG: A Bridge between Two Culture Through Bilingual Poetry. *Ustozlar Uchun*, 66(2), 90–95. 2025. Shoirning ikki madaniyat rus va o‘zbek kontekstidagi she’riyati tahlil qilingan maqola.
2. ALEKSANDR FAYNBERG: The Life, Legacy, and Literary Contributions of a Distinguished Poet and Translator. *Journal of Uzbekistan’s Development and Research*, 1(1), 124–126. 2025. Faynbergning hayoti, ijodi va adabiy hissasi haqida ilmiy maqola.
3. ALEKSANDR FAYNBERG’S Role in Uzbek Literature. *Journal of Multidisciplinary Sciences and Innovations*, 1(1), 102–104. 2025. Shoirning o‘zbek adabiyotidagi roli va ijodiy merosi haqida tadqiqot.
4. O‘zbek millatining qalbida va jahon adabiyotida porlagan yulduz: Aleksandr Faynberg. Konferensiya tezislari, O‘zbekiston Davlat Jahon Tillari Universiteti. 2025.
5. ALEKSANDR FAYNBERG: O‘zbek va rus adabiyotida uyg‘unlik timsoli. *Развитие педагогических технологий в современных науках*, Toshkent, 2025.
6. Файнберг, А. А. *Биография и творческий путь*. https://ru.wikipedia.org/wiki/Файнберг,_Александр_Аркадьевич
7. Қодиров, Ш. Александр Файнбергнинг ижоди ва таржимонлик маҳорати ҳақида. <https://pedagoglar.org/03/article/view/1019>